

Pennun tapakasvatus

Kun pentu tulee taloon, alkaa sen kasvatus tavoille välittömästi. Tapakasvatus ei ole sama asia kuin koulutus, vaan tapakasvatus käsittää esim. että tarpeita ei saa tehdä sisälle, huonekaluja ei saa pureskella ja ulvominen tai haukkuminen on kielletty yksin jäädessä. Tapojen opettamisessa tärkeää on olla johdonmukainen ja vaatimukset tulee esittää pennulle niin, että se ne ymmärtää.

Jos esim. päätätte ettei pentu saa nukkua sängyssä, niin sitä ei saa koskaan – ei yhtään ainuttakaan kertaa – päästää sänkyyn. Pentu tulee epävarmaksi ja hermostuneeksi, jos se välillä saa tehdä jotain ja välillä taas ei. Tässä tullaan siihen yleiseen tapaan, jota varsinkin tulevien suojelukoirien kanssa sovelletaan. Jotkut omistajat antavat koiran hyppiä pitkin pöytiä ja pureskella kaikkea mitä ne haluavat, niin ihmisiä kuin tavaroitakin. Kun sitten kuitenkin aikuisena ei haluta koiran kävelevän pöydällä, aiheutetaan koiralle suurta ristiriitaa ja tämä taas saa sen epävarmaksi. Se ei enää ymmärrä mikä on sallittua ja mikä ei. Ihan sama asia tapahtuu, kun myöhemmin koulutuksessa annetaan koiran ensin pari vuotta pureskella noutokapulaa ja sitten yhtäkkiä se onkin täysin kiellettyä. Koira tulee epävarmaksi ja nouto muuttuu epämiellyttäväksi tehtäväksi. Sen sijaan, kun jo ensimmäisestä kerrasta koiran otettua kapula suuhun kielletään pureskelu, ei edelläkuvatun kaltaisia ongelmia synny. Mutta palataan vielä tapakasvatukseen.

Yksi varsin konkreettinen tehtävä on opettaa pentu huonesiistiksi. Miten se sitten tapahtuu oikein. Opettamistapoja on varmasti monia ja harvemmin näkee aikuista koiraa, joka ei olisi huonesiisti. Yksi tapa on opettaa pentu tekemään tarpeensa sanomalehdelle. Aina kun pentu on syönyt tai herännyt, se viedään lehden päälle ja ystävällisesti, mutta päättäväisesti, se pidetään lehden päällä kunnes se on tehnyt siihen tarpeensa. Sanomalehtiä vaihdettaessa kannattaa aina jättää pieni pala ”pissapaperia” jäljelle, sillä pissan haju ohjaa pentua uudelleen tekemään tarpeensa samaan paikkaan. Talvipentujen kanssa sanomalehtikeino on ihan hyvä ja myös siinä tapauksessa, että omistaja ei voi pitää lomaa pennun tullessa perheeseen.

Olen tehnyt omien pentujeni kanssa niin, että paperi on vessan lattialla (puhdistus on näin helppoa ja vaivatonta) ja pennulla on sen yksin ollessa käytössään vain pieni tila asunnosta. Minun tapauksessani pennun käytössä on siis vessa ja sen edessä oleva eteinen. Pentu on nopeasti oppinut hakeutumaan vessaan paperin päälle tarpeilleen. Jos pentu otetaan kesäloman aikana, on huonesiistiksi opettaminen jo paljon helpompaa. Sitä kiikutetaan ulos vähän väliä. Aina kun se on syönyt, nukkunut tai riehunut jonkin aikaa. Mutta vaikka näyttää siltä, että pentu on oppinut ennätysajassa huonesiistiksi, siltä ei voi vielä vaatia, että se pystyisi pidättämään tarpeitaan kovin pitkää aikaa yhteenmenoon. Vastoin puolivuotiaana sen rakko ja pidätyskyky alkavat olla sen verran kehittyneet, että se pystyy pidättämään pidempiäkin aikoja. Aiemmin yleisesti käytössä ollut tapa, että pennun kuono ”upotetaan” pissalammikkoon, on onneksi jo katoamaan päin. Tällaisilla menetelmillä koira ei opi huonesiistiksi vaan ainoastaan ohjaajan ja koiran suhde kärsii, kun pentu ei ymmärrä miksi sitä rangaistaan.

Älä jätä pentua ulvomaan yksin

Ongelma, joka koskee varsinkin kerrostalossa asuvia koiria, on saada koira pysymään hiljaa sen jäädessä yksin. Jotkut pennut eivät koskaan huuda yksin jäätyään, mutta varsin suuri osa karjuu täyttä kurkkua, kun ne jäävät yksin. Pentua ei saa jättää ulvomaan oven taakse, sillä melko varmasti se ulvoo siellä niin pitkään kun olet poissa. Jos kuitenkin kuulet kotiin tullessasi pennun huutavan, älä mene sisälle ennen kuin se on vaiti. Jos menet sisään silloin, kun se huutaa, oppii pentu, että huutamalla se saa sinut luokseen. Mitä sitten tehdä, että pentu ei ylipäätänsä edes alkaisi huutaa. Ensinnäkin, kun lähdet kotoa, pitää se tehdä niin ettei pentu huomaa lähtöäsi. Hiiwi hiljaa ulos, kun se nukkuu tai poistu ovesta, kun se on syömässä tai leikkimässä itseksensä. Jos ei ole aikaa odotella sitä, että pentu alkaisi nukkua, voi vaikka heittää kourallisen koiranmuonapapanoita pitkin lattiaa ja häippästä sillä aikaa, kun pentu etsiskelee niitä.

Kotiin palatessa pennun riemu on yleensä hillitöntä. Jos haluat ettei se hypi ja pompi aikuisena-

kaan ihmisiä vasten, pitää se opettaa jo pentuna käyttäytymään hyvin. Sinä tai vieraat voivat tehdä niin, että ovesta tullessa heitetään pennulle koiranmuonapapanoita lattialle ja näin se unohtaa pomppia tulijaa vasten.

Mitä tehdä pennun silputessa sohva?

Tavaroiden ja varsinkin huonekalujen pureskelu on tietysti suuri ongelma. Tulevien suojelukoirien toivotaan käyttävän halukkaasti suutaan ja siksi näkee usein ettei pentua kielletä lainkaan, vaikka se pistäisi koko huushollin säpäleiksi. Tällekin asialle on kuitenkin jotain tehtävissä. Tähän pätee sama kuin yleensä opettamiseen. Se mikä on aikuisenakin kiellettyä, pitää olla jo pentunakin kiellettyä. Eli kun emme halua pennun silppuavan huonekaluja, voimme toimia seuraavasti. Kun pentu iskee hampaansa esim. tuolin jalkaan, sitä kielletään siitä, mutta välittömästi sille tarjotaan jotain sallittua pureskeltavaa ja vieläpä aletaan leikkiä sen kanssa sallitulla tavaramalla. Eli kieltä pitää seurata välittömästi jokin vaihtoehtoinen toiminta, näin ei pennulta sammuteta sen halua käyttää leukojaan.

Pennun jäädessä yksin, se kannattaa jättää sellaiseen tilaan missä se ei voi saada pahaa vahinkoa aikaan. Jälkikäteen on ihan turha antaa pennulle selkäsanoja esim. rikotuista johdoista tai kengistä, sillä pentu ei pysty yhdistämään selkäsanaa sen rikkomaan tavaraan. Jos pentua kielletään jostain, on kieltä tehokkain siinä vaiheessa, kun pentu on juuri aloittamassa kiellettyä asiaa. Jotta välttyttäisiin jatkuvasti pennun kieltämiseltä, kannattaa korjata kaikki houkuttelevat tavarat pois sen ulottuvilta. Tämä vähentää niin ohjaajan kuin koirankin stressiä.

Pentu tykkää pureskella

Pentu tykkää pureskella kaikkea ja kaikkia. Ja taas tullaan siihen, että tulevien suojelukoirien annetaan purra ihmisiä, jottei sille tulisi myöhempää koulutusta ajatellen estoja suojahihan puremista kohtaan. Tämä on ihan järkeenkäypää, mutta joku tolkkutässäkin pitää säilyttää. Jos pentu aina, kun komenat sitä, syöksyy entistä raivoisammin puremaan sinua, on korkea aika tehdä jotain. Ethän halua, että myöhemmin koulutusta aloittaessasi aina, kun rankaiset koiraa jostain virheestä, se näyökkää sinua vastaukseksi. Tai että heti kun koira vähän tymppäntyy johonkin tehtävään, se protestoi siihen näyökkimällä sinua. Eli kun pentu puree sinua vastauksena ojentamiseesi, kiellä sitä ystävällisesti, mutta päättäväisesti ja tarjoa sille jokin muu kohde

johon se voi purkaa puremisvimmaansa, esim. keppi tai purupatukka. Tietysti, jos koiralla on vahva luonne ja se ei pienistä hätkähä, täytyy sinun sovittaa kieltoasi sen mukaisesti. Kiellon teho on silloin oikea, kun sen ansiosta koira lopettaa kielletyn asian, mutta ei silti muutu pelokkaaksi tai alistuneeksi. Sama koskee tietysti vieraiden ihmisten pureskelua. Jos tiedämme, että meidän pitää voida liikkua koiran kanssa ihmisten keskuudessa ilman, että täytyy koko ajan pelätä sen purevan ihmisiä, täytyy myös tälle asialle tehdä jotain. Pentu saa pureskella vieraita niin kauan kuin se on ystävällistä leikkiä, mutta kun ohjaaja sanoo, että nyt riittää, täytyy pennun myös totella. Vieras ihminen voi tietysti kiinnittää koiran huomion johonkin muuhun tavaraan mitä pentu voi purra, mutta loppujen lopuksi varsinaisen kiellon antaa ohjaaja. Tulevan suojelukoiran ei ole tarkoitus purra maalimestä mistä sattuu vaan pureminen kohdistetaan suojahihaan. Tällöin puolustaa paikkaansa se, että pentu saa kyllä purra vieraan ihmisen kanssa, mutta ei suoranaisesti vierasta ihmistä vaan hänen tarjoamaansa tavaraa, esim. purupatukkaa. Eri asia on tietysti se, että pennusta on tarkoitus tehdä esim. poliisi- tai vartiokoira. Rosvoilla, kun harvemmin on mitään suojahihaa mihin purra.

Ruokailutapojen opettaminen kuuluu myös pennun kasvatukseen. Jos haluamme ettei pentu kerjää pöydästä on tehokkain tapa seuraava. Pentua ei häädetä pois keittiöstä tai pöydän äärestä. Sille ei vaan yksinkertaisesti koskaan anneta mitään pöydästä. Pentua ei olla huomaavinaanakaan. Vähitellen pentu oppii ettei pöydän ääressä kannata norkoilla, koska sieltä ei kuitenkaan tule mitään. Jos aterista jää jotain tähteitä, jotka halutaan antaa koiralle, laitetaan tähteet sen ruoka-astiaan, mutta sitä ei anneta heti ruokailun jälkeen vaan vasta silloin, kun koiralla on muutenkin ruoka-aika. Jos tähteet annetaan heti ruokailun jälkeen oppii pentu, että kannattaa odottaa tarkkana ruokailun loppumista, koska silloin koittaa herkkuhetki. Jos pentu varastaa ruokaa pöydältä, sille on tietysti tehtävä jotain. Ole tarkkana, heti kun koira aikoo nousta pöydälle sille pitää tuottaa epämiellyttävä tunne, esim. suihkauttamalla sen päälle vettä. Viisainta on tietysti korjata syötävät pois ainakin silloin, kun koira jää yksin kotiin.

Kielto jo pennun yrittäessä

Jos pentu ei saa maata sohvalla, täytyy tämänkin olla alusta alkaen kiellettyä. Tehokkainta on tehdä niin, että kun pentu yrittää kiivetä sohvalla sitä kielletään. Jos se on jo pitkään maannut sohvalla,

sen vihainen komentaminen sieltä alas on turhaan oppimisen kannalta. Jos koira menee sohvalle aina, kun ketään ei ole kotona, mutta ei koskaan jonkun ollessa kotona, on helpointa toimia niin, että laittaa lähtiessään vaikkapa keittiön tuolit sohvan päälle. Tämä yksinkertainen keino toimii useilla koirilla ja näin säästetään niin koiran kuin ohjaajankin hermoja.

Ovikellon soittoon hirvittäväällä vimmallalla haukkuminen on täysin opittu asia. Pentu ei alkuaan tiedä mitä ovikellon ääni edes merkitsee. Pentu on oppinut, että kun ovikello soi, omistaja ryntää ovelle ja sieltä tulee joku mieluisa (tai vähemmän mieluisa) ihminen. Harjoittele tätä asiaa niin, että laitat oven ulkopuolelle lapun, jossa kerrotaan ovikellon soittajalle, ettei ihmettele vaikka oven avaamiseen saattaa mennä pieni tovi. Ovi aukeaa vasta, kun koira on hiljaa. Ovikellon soidessa istutaan aivan rauhassa paikallaan. Ovi mennään aukaisemaan vasta, kun koira on hiljaa ja rauhoittunut. Tämä vaatii tietysti hieman kärsivällisyyttä niin ohjaajalta kuin vieraaksi pyrkivältä oven takana odottelijaltakin.

Lopuksi kannattaa tietysti muistaa, että sitä fiksummin käyttäytyvä koirastasi tulee mitä enemmän jaksat sen kanssa jo pennusta asti touhuta. Vie pentua erilaisiin paikkoihin, totuta sitä erilaisiin ihmisiin ja matkusta sen kanssa erilaisissa kulkuvälineissä. Leiki sen kanssa paljon, jotta teidän välinen kontakti tulisi mahdollisimman hyväksi. Jos olet melko tuore koiranomistaja, kannattaa sinun osallistua jollekin pentukurssille, jossa näitä asioita harjoitellaan yhdessä muiden pennunomistajien kanssa. Totuta pentu siihen, että sitä tutkitaan ja hoidetaan (helpottaa myöhempiä eläinlääkärissä käyntejä). Osallistu pennun kanssa pentukoulutukseen, kun se on vähän kasvanut ja tutustu eri koulutuslajeihin, jotta löydät pennullesi ja itsellesi sopivimman lajin.

Julkaistu Saksanpaimenkoiralehdessä 6/1994, s. 16–17.